

KEYSLAR ASOSIDA MANTIQUIY VA KREATIV FIKR YURITISH IMKONYATLARNI RIVOJLANTIRISHNING USLUBIY ASOSLARI

Gulbonu Golibjon qizi Ashurova

Denov Tadbirkorlik va Pedagogika Instituti Pedagogika va Psixologiya mutaxassisligi
1-kurs magistranti

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada kreativ yondashuv va yutuqlar dunyo bo'ylab fan va texnologiyadan tortib falsafa, san'at va ijtimoiy fanlar kabi turli sohalarda insoniyat tamadduni ilgari surilgan. Kreativ fikrlash shunchaki tasodifiy g'oyalar berishdan kattaroq narsadir. U insonga ba'zan murakkab sharoitlarda, yanada yaxshiroq natijaga erishishga imkon beruvchi bilim va tajribaga asoslangan real ko'nikmadir. Butun dunyoda jamiyatlar va tashkilotlar muammolarni hal etishda innovatsion bilim va yaratuvchanlikka tobora ehtiyoj sezmoqda, bu esa, o'z navbatida, innovatsiya va kreativ fikrlash ahamiyatini yanada kuchayishini ko'ramiz.

Kalit so'zlar: Kreativ yondashuv, kreativlik, ijodkorlik, kontekst, didaktik o'yinlar, mantiqiy fikrlash, rivojlanish;

KIRISH

Shiddat bilan rivojlanib borayotgan dunyoning u Yoki bu burchagida sodir bo'layotgan yangiliklar, insonlar uchun muhim bo'lgan iqtisodiy, ijtimoiy va ma'naviy muammolarni yechishga kreativ fikrlarni joriy etish uchun katta ahamiyat kasb etadi. Har bir inson o'z keyslari asosida mantiqiy va kreativ fikr yuritishini talab etmoqda.

Mantiqiy va kreativ fikr yuritishni rivojlantirishning uslubiy asoslari:

Birinchidan, inson o'zi odamlar bilan suhbatlashib, ularning tajribalaridan foydalanishi lozim. Boshqalar qanday muammolar bilan yuzlashgan va ularni qanday hal qilishganlarini eshitishi o'z fikrlarini rivojlantirish uchun katta imkoniyat yaratadi.

Ikkinchidan, ko'p o'qib, o'rganib, dunyoqarashi va innovatsion texnologiyalardagi so'nggi yangiliklar bilan tanishib chiqish. Bu insonni o'z ko'ngli va idealarini yangilash uchun ilhomlantiradi.

Uchinchidan, ko'plab mashg'ulotlar va hobbilari orqali o'z o'zi bilan aloqani rivojlantirish kerak. Bu, insonning kreativlik kuchini oshiradi va yangi fikrlarni yaratishga erishishiga yordam beradi.

To'rtinchidan, jamiyatning rivojlanishi va yangi muammolarga yechim topishi uchun tadbirlar va loyihalar tashkil etish kerak. Insonlar o'zlarining fikrlarini ijtimoiy tartibda

o'zgartirish, ularni boshqarish va yangiliklarni qo'llab-quvvatlash uchun tashkil etilgan tadbirlar samarali tasir ko'rsata oladi.

Bularni amalga oshirish va yangi fikrlarni yuritish orqali insonlar o'z keyslari asosida mantiqiy va kreativ yangiliklar qilishlari mumkin. Shuningdek, bu, insonlarni dunyoni yanada yaxshi rivojlantirish uchun ijobiy usul bo'ladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Ma'lumki bugungi kunda kreativ fikrlashni baholash xalqaro dasturini rivojlantirish ta'lim siyosati va pedagogikasida ijobiy o'zgarishlarga sabab bo'lishi mumkin. Xalqaro PISA baholash dasturi bo'yicha olib boriladigan tadqiqotlardagi kreativ fikrlash yo'nalishining baholashi mutasaddilarga dalillarga asoslangan to'xtamga kelishda ko'maklashuvchi aniq, ishonchli va amalga oshirish mumkin bo'lgan baholash vositasini taqdim etadi. Natijalar, shuningdek, jamiyatda ushbu muhim ko'nikmani ta'lim orqali rivojlantirishning ahamiyati va usullari borasidagi bahslarga sabab bo'ladi. PISA xalqaro baholash dasturidagi ushbu faoliyat Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkilotining ijodiy fikrlashni rivojlantirish borasidagi yangi pedagogikani qo'llab-quvvatlashga qaratilgan boshqa bir loyihasi bilan bog'liqdir. Kreativ fikrlashda ta'limning asosiy vazifasi o'quvchida jamiyatda muvaffaqiyatli hayot kechirishi uchun bugun va kelajakda kerak bo'ladigan ko'nikmalarni shakllantirishdir. Kreativ fikrlash bugungi yoshlar ega bo'lishi kerak bo'lgan muhim ko'nikma bo'lib, bu ko'nikma ularga doimiy tarzda va shiddat bilan o'zgarayotgan, oddiy savodxonlikdan tashqari yangilanayotgan davrga xos ko'nikmalarga ega kadrlarni talab etayotgan makonga moslashishga ko'maklashadi.

Umuman olganda, bugungi o'quvchi kelajakda hozir hatto mavjud bo'lmagan sohalarda ishlashi, yangi muammolarni yangi ko'nikmasini shakllantirish ularga tobora murakkablashayotgan mahalliy va global muammolarni noodatiy yondashuv orqali hal etish imkonini beradi. Maktabda kreativ fikrlashni rivojlantirishning ahamiyati faqatgina mehnat bozori bilan cheklanmaydi. Maktab yoshlar uchun o'z qobiliyat va ko'nikmalarini, shu jumladan ijodiy iste'dodlarini kashf etishda muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, kreativ fikrlash o'quvchilarning ta'lim olishini hodisalar, tajribalar va xatti-harakatlarni yangicha va shaxsan mazmunli usulda talqin etish orqali qo'llab quvvatlaydi. O'quvchining qiziquvchanligi ta'lim jarayonida qo'l keladi, ijodiy fikrlash shu tariqa o'zaro kelishuvchanlik vositasiga aylanadi, hattoki avvaldan belgilangan ta'lim maqsadlari kontekstida ham bu samara beradi.

Maktabda o'quvchining motivatsiyasi va qiziqishini oshirish uchun, barcha o'quvchilarning ijodiy salohiyati va shijoatini hisobga oluvchi ta'limning yangi shakllari yo'lga

qo'yilishi zarur. Bu ayniqsa ta'lim jarayoniga unchalik qiziqish bildirmayotgan o'quvchilarga yordam berishi mumkin va ular o'z fikrini ayta olishiga, salohiyatini ochishiga xizmat qiladi. Boshqa ko'nikmalar kabi, kreativ fikrlash ham amaliy va yo'naltirilgan yondashuv orqali rivojlantirilishi mumkin. Ba'zi o'qituvchilarga o'quvchining kreativ fikrlashini rivojlantirish o'quv dasturidagi boshqa fanlar evaziga bo'layotgandek ko'rinadi. Aslida, o'quvchilar barcha fanlarda kreativ fikrlashi mumkin. Kreativ fikrlash bilim berishga qaratilgan dars mobaynida ko'r-ko'rona yodlash o'rniga tadqiqot va ixtironi qo'llab-quvvatlaydigan yondashuvlar orqali rivojlantirilishi bilan alohida ahamiyatga ega.

Mantiqiy va kreativ fikr yuritish imkoniyatlarini rivojlantirishning uslubiy asoslari quyidagilardir:

1. Tajriba olish: Har doim yangi tajribalarni qidirish va o'rganish uchun ochiq bo'ling. Yangi joylarga sayohat qiling, yangi insonlar bilan tanishing va yangi sohalarda qatnashing.

2. O'qish va o'rganish: O'qish va o'rganish bilan dasturli bir mantiqiy qilib, o'zingizni yangi idealarga, ko'nikmalarga va ko'nikma ko'rish usullariga o'rgating. Bu sizning fikr yuritish imkoniyatlaringizni oshirib, kreativlikni rivojlantirishga yordam bera oladi.

3. Qo'llab-quvvatlash tadbirlari: Mahsulot tarkibida, ma'lum bir yo'nalishda yoki amaliyotda ishlash, boshqa insonlar bilan uchrashish va ular bilan birgalikda ishlash, sizning fikr yuritish uslubiyatizni oshirishga yordam bera oladi.

4. Muammolar va qiyinchiliklar: Muammo yoki muammoni identifikatsiya qilish va uning yechimlarini izlash, fikr yuritish imkoniyatlarini rivojlantirish uchun katta imkoniyatlar yaratadi.

5. Ko'rgazma va Tanqid: O'zingizning fikrlaringizni boshqalarga taqdim qilish, ular bilan ulashish va ularning fikrlariga quloq solish juda muhimdir. Ko'rgazma va tanqid sizni o'zingizni rivojlantirishga, xato qilishdan tashqari, yangi yondashishlarni topishga yordam bera oladi.

6. Tadbirlarga qatnashish: Boshqa mamlakatlarda, shaharlarda yoki onlayn tadbirlarda qatnashish. Bu, yangi shaxslar bilan uchrashish va ulardan o'rganish imkoniyatlarini oshiradi.

7. Meditatsiya va Yorqinlik: Fikr yuritish uchun yorqin va meditatsiya yaxshi natijalarni beradi. Bu, o'zingizga qo'yilgan fikrlarni o'rganish, yangi idealar olib chiqish va yaratishga imkon beradi.

8. Tekshiruv va Qayta ishlash: O'zingizning fikr yuritish jarayoningizni tekshirish va qayta ishlash juda muhimdir. Bu, xato

qilishlarni aniqlash, yangi yondashuvlar topish va o'zingizni o'zlashtirishingizga imkon beradi.

9. Boshqa sohalarda fikr yuritish: Boshqa sohalarda, masalan, san'at, musiqa, sport yoki matematika, fikr yuritish imkoniyatlarini oshirish uchun navbatdagi yondashuvlar va ilhomlarni topishga yordam bera oladi.

Bu uslubiy asoslar fikr yuritish imkoniyatlarini rivojlantirish uchun umumiy printsiplardir. Har bir kishning shaxsiy xususiyatlari va o'zining yondashuvi bo'yicha boshqa muhitlarda ishlashmoqchi bo'lishi mumkin.

XULOSA

Xulosa qilib aytish mumkinki, ijodiy sermahsullik bazaviy resurs yoxud sohaga bog'liq qobiliyatlar, jumladan, bilim va texnik ko'nikmalar bo'lib, ularni yangicha usulda birlashtirish uchun kerak bo'ladigan qobiliyatlar tayyor qo'llanmalardan voz kecha olish kabi zarur motivatsiyani taqozo etadi. Bu to'rt komponent ham turg'un, ham takomillashtirish va muhitga moyil bo'lgan komponentlardan iborat.

O'quvchilarning kreativ fikrlash ko'rsatkichlari ularning tadqiqotchilik qobiliyatlariga qanday bog'liq ekanligini tahlil etish ham o'rinlidir. Xuddi o'quvchi ishtiyoqini o'lchaydigan uslub kabi, uning tadqiqotchilik qobiliyatini ham kompyuterlashgan testdagi xatti-harakatini kuzatishdan olingan (telemetriya) ma'lumotlar asosida tahlil qilish mumkin.

REFERENCES

1. A.Ismailov . Kreativ fikrlashni baholash. Toshkent: "Ta'lim sifatini baholash bo'yicha xalqaro tadqiqotlarni amalga oshirish milliy markazining matbaa bo'limi", 2021
2. Exsonova F.T. "O'quvchilarda kreativ tafakkurni rivojlantirish yo'llari" Uzluksiz ta'lim. – Toshkent, 2018.
3. Egamberliyeva N., Xodjaev B. "Pedagogikaning ayrim dolzarb muammolari:mohiyat, talqin va yechimi" T. Fan va texnologiya, 2013.
4. Ibragimova G. "Interfaol o'qitish metodlari va texnologiyalari asosida talabalarning kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish" Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD). ... diss. Avtoref. –T., 2017.